

Herrarbetsvandringar

Dalarna var tidigt överbefolkat, från 1500-talet tvingades många av landskapets invånare söka sig bort på arbete. Man gick på herrarbetsvandringar till Stockholm och andra större städer – herrarbete kallades det eftersom man arbetade åt «herrar», det vill säga folk som kunde betala. Kring 1800-talets mitt kunde upp emot 4 500 personer delta i arbetsvandringarna, de allra flesta från övre Dalarna.

Man drog iväg kring 1 maj. Vandringen på cirka 40 mil tog omkring en vecka, ungefär lika många kvinnor som män deltog. Till slåttern måste man hem till Dalarna, men framåt hösten var det dags för en ny arbetsvandring. Många gick också en extra vända fram och tillbaka för ett husförhör, ett bröllop eller annan viktig händelse på hemorten.

Dalfolkets var uppskattad arbetskraft, flitiga och pålitliga arbetare. Männerna var ofta timmermän, snickare, vedsågare medan kvinnorna kunde arbeta som roddare, mursmäckor eller trädgårdskullor.

Visa hänsyn

Dalkarlsvägen har en varierad sträckning – leden går genom allt från storskog till odlade och bebyggda trakter. Det gäller att vi som vandrar visar hänsyn mot såväl människor, som djurliv och växtlighet efter vägen.

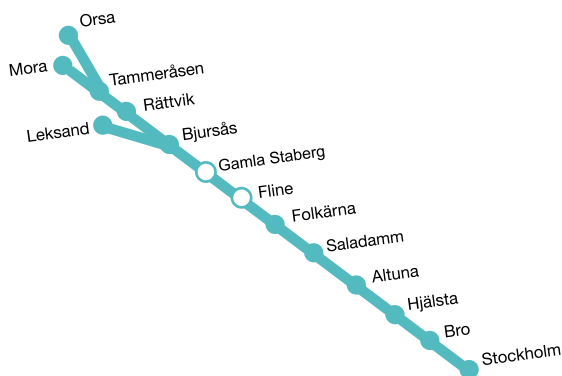

dalkarlsvagen.se

text: TINA WESTERLUND, JAN-OLOF MONTELIUS layout: FORMATA foto: JOHAN ÖMAN, MORA BILDARKIV illustration: INGRIÐ FRÖLICH karta: © METRIA 2015 medgivande nr 2014/05981 tryckt: STRÄLLINS • 2015 tryckt med bidrag från DALARNAS FORNMINNES OCH HERBYGGSFÖRBUND

Väghistoria

Dalkarlsvägen var från början alla de stigar och vägar som dalfolket använde sig av på sina herrarbetsvandringar. Många av dem är idag utplånade – överbyggda eller igenvuxna, men mycket finns kvar och ingår i det som idag är den moderna Dalkarlsvägen.

Glöm inte kartan!

Dalkarlsvägen är mestadels väl skyltad, men genom tätorter saknas markeringar helt, även andra delar kan vara omarkerade.

- En bra karta är *Lantmäteriets terrängkarta*:
- kartblad 639 Falun

Sträckning • 34 km

- ▶ **Gamla Staberg** (0 km)
- ▶ **Kniva** (1 km)
- ▶ **Knivstigen**
- ▶ **Skvalta** (9 km)
- ▶ **Skommarsveden**
- ▶ **Nyberget** (14 km)
- ▶ **Husby rå** (17 km)
- ▶ **Långshyttan** (25 km)
- ▶ **Galgbacken** (30 km)
- ▶ **Vikarbyn/Fline** (34 km)

följ oss på Facebook!

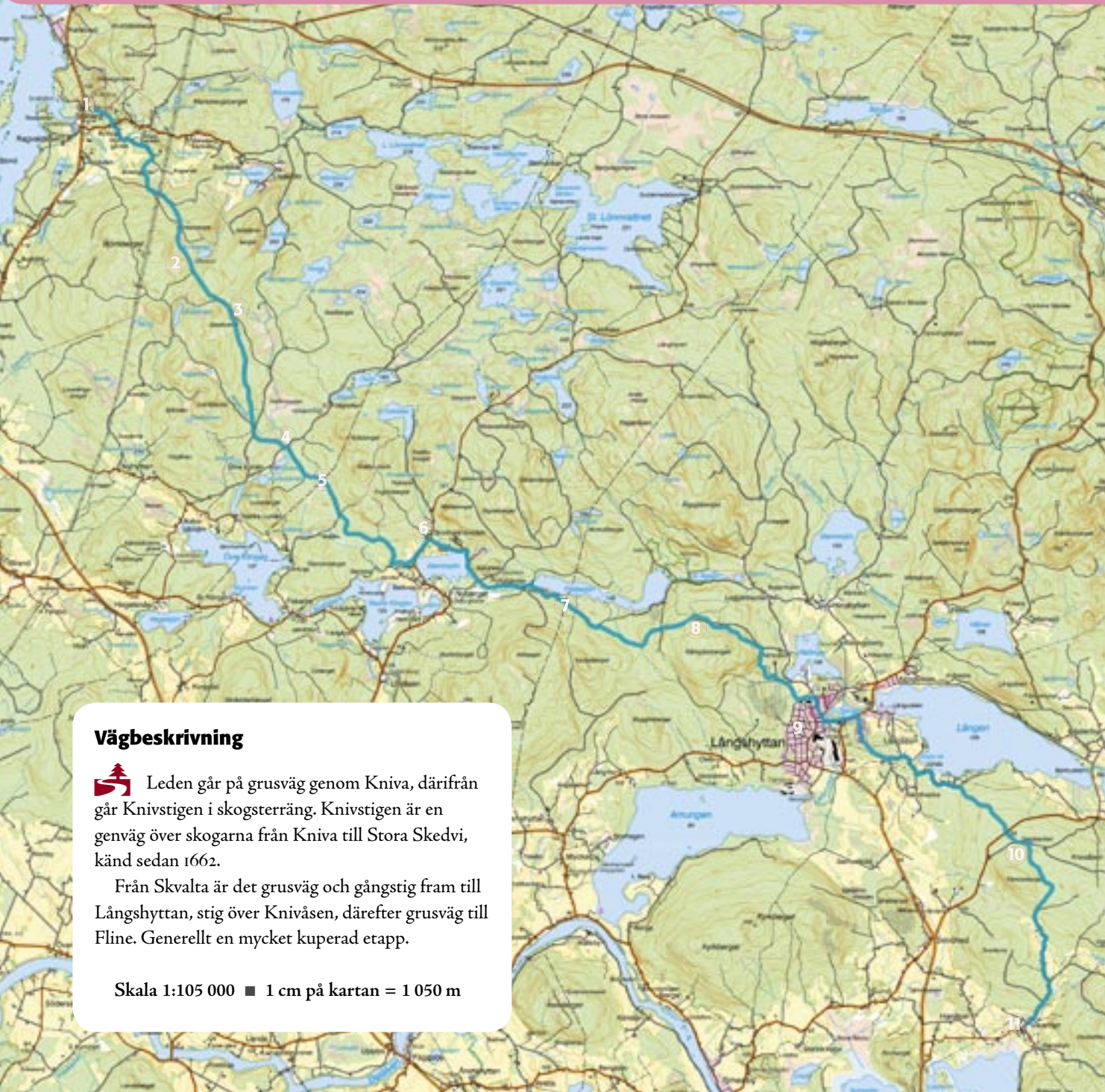
info@dalkarlsvagen.se

dalkarlsvagen.se

Dalkarlsvägen

DALFOLKETS HISTORISKA VANDRINGAR MELLAN DALARNA OCH STOCKHOLM

Vägbeskrivning

 Leden går på grusväg genom Kniva, därifrån går Knivstigen i skogsterräng. Knivstigen är en genväg över skogarna från Kniva till Stora Skedvi, känd sedan 1662.

Från Skvalta är det grusväg och gångstig fram till Långshyttan, stig över Knivåsen, därefter grusväg till Fline. Generellt en mycket kuperad etapp.

Skala 1:105 000 ■ 1 cm på kartan = 1 050 m

Sevärdheter

- ▶ **1. Gamla Staberget** är en välbevarad karolinsk bergsmansgård med byggnader från omkring 1700. Till gården hör en terrasserad barockträdgård. Gamla Staberget är även hembygdsgård för Vika-Hosjö Hembygdsförening.
- ▶ **2. Gnolas våll** är en rishög som skapats till minne av en Rättviksskarl, mördad av en släkting på platsen 1764.
- ▶ **3. Psalmbokstallen.** Här brukade vallkullorna lägga sina psalmböcker på väg till fåbodstället.
- ▶ **4. Skvalta.** Här finns rester efter en smälta och en så kallad skvaltkvavn.
- ▶ **5. Gränsröse** från 1492 markerar gränsen som socknarna Vika och Stora Skedvi stred om.
Öster om myrmarkerna finns en rik flora av bland annat orkidéer, tätört och sileshår.
- ▶ **6. Nyberget** är en gammal gruvby med många gruvhål. Driften av bly- och zinkgruvan pågick i perioder från 1400-talet till 1954, nu är alla orter och schakt vattenfyllda.
- ▶ **7. Husby rå** utgör sockengränsen mellan Stora Skedvi och Husby. Sträckan finns omnämnd som Dalkarlsvägen på en karta från 1664.
- ▶ **8. Vid Fem vägars plan** löper fem vägar samman. På flera ställen är utsikten magnifik, bland annat kan ses hur Dalkarlsvägen går mellan bergen mot Garpenberg.
- ▶ **9. Långshyttan** är ett brukssamhälle känt för sin hytt drift sedan 1400-talet. Sevärda är bergsmansgården Bengtsgården från 1700-talet, numera hembygdsgård, mulltimmerhyttan och Modellkammaren – museum för järnhantering.
- ▶ **10. Vid Galgplatsen** låg Husby sockens gamla avrättningsplats. Sista avrättningen ägde rum 1803.
- ▶ **11. Fline bygdegård** ligger i Vikarbyn. Den invigdes 1982 och var då den första helt nyuppförda bygdegården i Sverige på 25 år.